

Schoolkosten?

Ze zijn zo hoog
meneer!

Een uitgave van T'ANTWOORD,
met steun van Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie.

T'ANTWOORD 
Vereniging waar armen het woord nemen



Otterstraat 116 ■ 2300 Turnhout ■ Tel.: 014 44 26 78

Wie is T'ANTWOORD

In Turnhout bestaan sinds meer dan tien jaar initiatieven die een stem geven aan mensen in armoede. In maart 2004 richtten we samen de vzw T'ANTWOORD op. Voluit heet staat dat voor 'Turnhout Armen Nemen 't Woord'.

Via het Vlaamse armoededecreet én het plaatselijk stedenfonds krijgt T'ANTWOORD middelen om beroepskrachten te betalen. Samen met de vele vrijwilligers bieden we allerlei activiteiten aan waar ook nieuwe mensen zich thuis kunnen voelen. Momenteel kijken we er hoopvol naar uit om het pand in de Otterstraat 114 te betrekken. Dit pand is eigendom van de stad Turnhout en wordt momenteel verbouwd als ontmoetingsplaats voor mensen in armoede en hun medestanders.

Maar T'ANTWOORD wil méér bieden dan een leuke ontmoetingsplaats. Vanuit de ervaringen van de mensen in armoede werken we aan thema's zoals wonen, schulden, onderwijs, ... Zo wil T'ANTWOORD werken aan structurele oplossingen en écht iets veranderen in het leven van mensen in armoede. Ook het lokaal sociaal beleid kan rekenen op onze interesse en kritische tussenkomsten.

Armoede en onderwijs

Gratis onderwijs... Het klinkt mooi.

Het is de intentie van de minister om het basisonderwijs gratis te maken. Maar zover zijn we nog niet. Eind juni 2005 kopte een Vlaamse krant: 'Schoolrekening niet betaald? Geen rapport!'. In juni 2006 was deze stelling doorgedrongen tot in een Turnhoutse school !!!

Verder zijn er vele initiatieven die mee instaan voor gelijke kansen in het onderwijs: het beleid inzake Gelijke Onderwijs Kansen met het Lokaal Overleg Platform, Zorgcoördinatoren, Centra Leerlingenbegeleiding, Onderwijsopbouwwerk, ...

Toch blijven gelijke onderwijskansen een verre droom.

Mensen in armoede ervaren veel knelpunten als het gaat over de schoolcarrière van hun kinderen:

- De communicatie met de school verloopt meestal schriftelijk: brieven, rapporten en nota's in de agenda, herinneringen aan de openstaande schoolrekening.
- Ouders 'voelen' zich niet welkom op school. De drempel is te hoog. Na de inschrijving is er nog zelden contact met de school (men klaagt toch over gedrag of over de openstaande rekening) of is het contact 'probleemgericht'.
- Pesten blijft een probleem.
- In deze bundel staan we verder stil bij één pijnpunt. De schoolkosten!

Verschillen

De onderlinge verschillen tussen scholen op het vlak van kosten zijn groot, ook in de Turnhoutse lagere scholen. Er zijn verschillen tussen verplichte en niet verplichte kosten.

Voorbeelden van verplichte kosten zijn: leren zwemmen, één schoolreis, ... Deze kosten bedragen gemiddeld 62 Euro per schooljaar. Er zijn ook uitschieters van 25 en 140 Euro.

Vooraf de niet verplichte kosten maken het onderwijs duur. Dat zijn dan uitgaven voor meerdaagse reizen, uitstappen, klasfoto's, nieuwjaarsbrieven, tijdschriften, sponsortochten, enz. In Turnhout alleen leerde navraag van de LOP-deskundige dat er een verschil is van 350 Euro per jaar per kind tussen de goedkoopste (172 Euro per jaar) en de duurste school (546 Euro per schooljaar).

“Zijn dit verdoken middeljes om leerlingen uit modelgezinnen te selecteren.”

Hoe staan mensen tegenover schoolkosten?

Kanttekening

We willen op voorhand volgende kanttekening maken. Deze bundel kwam tot stand na verschillende groepsgesprekken met mensen in armoede. De getuigenissen kunnen de indruk wekken dat wij alleen negatieve ervaringen bundelen. Dat is dan jammer. We zijn er immers van overtuigd dat ook veel mensen het goed menen. Veel schoolteams gaan heel respectvol om met mensen met minder kansen!

Toch willen we mensen bewust maken van de problemen. We hebben dit dossier gemaakt omdat we denken dat mensen in het onderwijs, niet altijd stilstaan bij de problemen die mensen in armoede ervaren. We willen hen even door onze bril laten kijken. Met 'onze bril' bedoelen we de bril van mensen met een laag inkomen, anderstaligen, analfabeten, ...

We zijn niet deskundig in het formuleren van oplossingen. We zijn wel deskundig als het gaat over ervaringen in verband met gelijke onderwijskansen en om in dialoog met scholen tot realistische oplossingen te komen.

Houding tegenover kosten

De houding van mensen in armoede tegenover de school wordt in grote mate bepaald door hun beschikbare inkomen en de manier waarop de school omgaat met de kosten.

Sommige ouders zijn tevreden over de school. Het inkomen is niet problematisch en de school staat bijvoorbeeld gespreide betalingen toe.

"We verstaan dat schoollopen kosten met zich meebrengt. Alles moet betaald worden. De middelen van de scholen zijn ook beperkt."

Sommige ouders zijn wel tevreden maar vinden een aantal zaken echt wel te duur. Dan denken we aan de uitstappen, zwemmen, gebruik eetzaal, tijdschriften, ...

"We willen ook niet dat onze kinderen dag in dag uit tussen vier schoolmuren moeten blijven. Maar de scholen zouden toch van kosten een aandachtspunt moeten maken."

Voor een groep gezinnen is de schoolrekening echt problematisch. Hun maandelijks inkomen is ongeveer 1.000 Euro. Dat is niet genoeg als je kijkt naar de vaste kosten (huishuur, energie,....) en de kosten van voeding, gezondheid, kleding, vervoer en communicatie, ... De schoolrekeningen zijn echter meestal te hoog en het lukt hen niet om die te betalen.

"Bij de inschrijving werden de te verwachten schoolkosten overlopen. Maar die cijfers betekenden niets voor mij. Mijn assistent op 't OCMW doet al mijn betalingen. Ik moet mijn kind toch ergens naar een school sturen hé".

Van een school:

"Sommige kinderen komen pas in het tweede of derde jaar naar onze school. Er zijn problemen in verband met de schoolrekening. Een jaar later gaan die kinderen naar een andere school, en alles begint opnieuw. Hier wordt toch niemand beter van."



Inleiding

Als je kinderen hebt, kan je niet om de schoolkosten heen, of je nu arm bent of niet. Maar er zijn zoals eerder gezegd grote verschillen tussen scholen. Tegelijk geven ouders aan dat ze niet zouden willen dat kinderen heel het jaar tussen vier schoolmuren zouden blijven.

“We vinden het tof dat onze kinderen overal naartoe gaan. Zo leren ze de wereld om zich heen kennen. Thuis hebben we die mogelijkheden niet....”

Sommige scholen vragen ook tijdens het schooljaar cash geld mee te brengen. Dat kan soms voor problemen zorgen. Stel dat schoolrekeningen worden betaald door de budgetbegeleider van het OCMW, maar de extra's bijv. 10 Euro voor nieuwjaarsbrieven moeten de mensen afstaan van hun leefgeld. Dat betekent dat er keuzes moeten gemaakt worden. Elke keer opnieuw. Mensen geven aan dat vooral meerdaagse uitstappen een probleem zijn. Hun gezinsbudget is vaak nodig voor uitgaven als huur, gezondheid, voeding, energie, ...te bekostigen.

“We doen een warme oproep aan de schoolteams om creatief om te gaan met kosten. Ouders in armoede zijn goede raadgevers als het gaat over kosten van uitstappen.”

Citaten

“Het schoolzwemmen in Turnhout is drie keer zo duur geworden. De zwembeurt in het nieuwe zwembad kost meer, maar ook het busvervoer (wat vroeger niet nodig was) wordt doorgerekend. Sommige scholen gaan minder zwemmen. Tweewekelijks i.p.v. wekelijks. Sommige scholen gaan niet meer zwemmen met het vijfde en zesde leerjaar. Sommige scholen nemen veel te veel leerlingen mee om de kosten te drukken.”

“De tijdschriften als Zonnestraal en Zonnekind zijn niet gratis. Ze kosten 45 Euro per jaar. De school zet ons onder druk om Zonnestraal te nemen. Ik wil mijn kinderen dat niet ontzeggen, maar anderzijds wordt er in de klas bijna niets mee gedaan. Kunnen ze voor die enkele keer dat ze het klassikaal gebruiken dan geen kopies voorzien?”

“De kosten stoppen nooit. Los van de rekening wordt er maandelijks bijkomend geld gevraagd. Er is een permanente vraag naar geld (klasfoto, nieuwjaarsbrief, tombola, traktaties voor feestjes, inzamelacties, wafels). Dat is moeilijk voor mij. De rekeningen worden betaald door mijn assistent, maar die extra's moet ik van mijn wekelijks leefgeld betalen.”

“Ik kan de schoolreis niet betalen. Dan houd ik mijn kind maar thuis. Kinderen van mensen in armoede vallen dus uit de boot. Want als ik het toch naar school laat gaan, moet het in een andere klas een taak maken. Het kind mist ook leerstof, want er volgt gegarandeerd een opstel of een toets na zo'n excursie. Als mijn kind op school moet blijven, wordt het met de vinger gewezen door de andere kinderen. Dat is nog het ergste.

“Ik ben vorig jaar weduwe geworden. Ik sta nu alleen in voor de opvoeding van vier kinderen. Ze gaan op internaat. Ik kan het anders niet aan. Dat kost mij 8 Euro per dag per kind. Dat is 160 Euro per week. Dat is veel te duur.”

“Scholen kennen de mogelijkheden niet om kosten te beperken. We denken aan het Steunpunt vakantieparticipatie van Toerisme Vlaanderen of de Vrijetijdspas van het Regionaal Stedelijk Gebied Turnhout, Oud-Turnhout, Vosselaar en Beerse.”

“Men berekent de studiebeurs op basis van het belastbare inkomen, maar dat zegt niets over het inkomen dat iemand ter beschikking heeft (schulden, gezondheidskosten, alimentatie betalen)”

Het kan ook anders-tips

Denk na over een solidariteitsfonds, maar maak duidelijke afspraken. Wie voedt het fonds, wie mag er beroep op doen? Wanneer, hoe vaak, welke tussenkomsten zijn er voorzien? Er moet wel gezorgd worden dat dit discreet gebeurt, en niet stigmatiserend is.

Besparen

Ook als school kan je veel besparen. Denk na over verspilling van energie als het gaat over verwarming (thermostaten) en verlichting(timers). Onderhandel met leveranciers van papierwaren en poetsartikelen.

Creatieve uitstappen

Hou uitstappen goedkoop. Wees creatief!

Ons advies over schoolreizen:

“Een schoolreis van een dag is een must.”

Voor een daguitstap vragen wij om slechts twee grote groepen onkosten te maken. Bijvoorbeeld vervoer en één inkooprij. Een pretpark, dierenpark, doemuseum, rondvaart, ... gecombineerd met een ontspanning die niets kost (strandspel, bosspel, stadszoektocht, ...). Dit vraagt wat creativiteit. Een trip van één dag mag maximaal 15 euro kosten aan een gezin. De rest van de eventuele kosten moet de school elders zoeken (oudercomité, sponsoring). Zorg er voor dat kinderen de dag zelf zeker geen cash geld moeten bij hebben.

“Meerdaagse bos-, zee-, sport- of sneeuwklassen vinden we niet nodig !”

Je mag ze zeker niet verplicht maken! Dat leidt tot spanningen binnen de gezinnen. Als de school het toch doet, ga dan enkel met zesde leerjaar! Dan is iedereen eens geweest. De kosten zijn vaak veel te hoog. Je zal maar een leefloon hebben en twee kinderen die elk 140 Euro moeten betalen voor 3 nachten. Dat kost meer dan het dubbel van een tiendaags tentenkamp van de jeugdbeweging! Zorg voor een beleid op school. Ook al zijn de uitstappen niet verplicht, veel ouders, zeker mensen in armoede, voelen zich verplicht om hun kind mee te laten gaan.

“Een kind van mensen in armoede treft nooit schuld.”



Inleiding

Om school te lopen heb je van alles nodig. Schoolmateriaal is telkens een zware uitgavenpost.

Materiaallijsten zijn uitgebreid. Het is geen geheim dat leerlingen vele spullen (denk aan de lijst voor plastische opvoeding) maar zelden gebruiken. Elke leerkracht verwacht dat de leerling zo snel mogelijk is ingepikt.

Ook kledij en ander materiaal moeten soms vernieuwd worden. Kinderen zijn hard voor elkaar. Ouders willen niet dat hun kinderen iets tekort komen.

“Ik wil mijn kinderen alles geven. Maar sommige dingen kan ik echt niet betalen. In tijden van Plop en K3 kan je je kind niet naar school sturen met een boekentas van Samson of Sesamstraat uit de kringloopwinkel. Dan eet ik zelf maar een boterham minder voor de toffe Diddl pennenzak.”

Sommige scholen hebben een eigen winkeltje. Vaak zijn de huistaak- en toetsenbundels veel duurder dan de supermarkt.

Ook een verbod op eigen drankjes wekt ongenoegen. Het warenhuis is vaak veel goedkoper dan de drankjes in de schoolrefter.

Iedereen beseft het wel. Met een (heel) beperkt inkomen moet je soms keuzes maken.

Citaten

“Een Turnhoutse school vraagt in september een voorschot van 250 Euro per kind. Later krijg je dan gedetailleerde afrekeningen. September is in ieder geval al een dure maand (kaften, boekentas, winterkleding, ...). Ze beheren dus geld van 1000 leerlingen. Ik weiger dat te betalen, zelfs al zou ik het kunnen. Het zou naar 't schijnt niet eens wettelijk zijn.”

“Mijn zoon zit in het beroepsonderwijs in één van de duurste richtingen. Maar hij doet het zo graag. De school heeft een deurwaarder ingeschakeld om de openstaande rekening aan te zuiveren. Dankzij de opbouwwerkers kon een inbeslagname tegengehouden worden. Ze deden een afbetalingsvoorstel. Het werd gelukkig aanvaard.”

“In september is de materiaallijst niet te overzien. Veel gerief dat ze maar een of twee keer gebruiken. Waarom geven ze die lijst niet in juni mee aan de kinderen die op school blijven. Dan kan je in de aankopen spreiden of wat materiaal bij elkaar zoeken bij familie of vrienden. In september moet ik alles holderdebolder aankopen in een winkel. De school verkoopt ook spullen, maar die zijn dubbel zo duur.”

“Schoolboeken zijn duur. Veel scholen hadden een boekenfonds. Nu niet meer. Vroeger gingen leerboeken een viertal jaar mee. Je kon ze huren of tweedehands kopen. Maar alles verandert zo snel. Een nieuwe cd-rom, een veranderde situatie in de Balkan, nieuwe spelling. Jaar op jaar moeten we nieuwe lesboeken en invulmappen aankopen.”

Het kan ook anders-tips

Schoolpremie

De schoolpremie is een tegemoetkoming. Alleen is de maatregel er nu voor iedereen. Vele mensen hebben dit extraatje niet nodig. Men had de minder kapitaalkrachtige mensen een groter deel kunnen geven.

Materiaallijsten in juni

Scholen bezorgen de leerlingen die blijven best een materialenlijst in juni. Dan kunnen mensen de aankopen spreiden of wat materiaal bij elkaar zoeken bij familie of vrienden. Als kinderen na enkele weken nog niet het gewenste materiaal hebben, zeg dit misschien iets over de financiële situatie thuis.

Keuzevrijheid

Leg niet te veel op namens de school. Scheurblokken voor testen of huistaken zijn waarschijnlijk veel duurder dan in het warenhuis.

Drank

Als je leerlingen verplicht drank af te nemen, zorg dan voor drinkfonteinnetjes. Hou de prijzen van drankjes laag. Het is erg als een kind zich moet afzonderen omdat de ouders geen sapje kunnen betalen.

Studiebeurs

Geef mensen voorlichting over de studiebeurs. Te veel mensen vragen ze niet aan. Mensen moeten ondersteund worden in de aanvraag.



Inleiding

De leefwereld van mensen in armoede en die van leerkrachten is niet dezelfde. We moeten aandacht hebben dat we kinderen niet te snel beoordelen.

Niet elke ouder durft de drempel over voor een oudercontact. Niet elke ouder kan zijn/haar kind bijstaan bij het huiswerk. Niet elke ouder kan het kind een apart plekje aanbieden om rustig huiswerk te maken.

Leerkrachten letten best op met opdrachten.

Een opstel over 'het werk van mijn papa' of 'onze reis van deze zomer' is niet bevorderlijk voor het vertrouwen van het kind. Documentatie opzoeken is niet gemakkelijk als er thuis geen kranten of tijdschriften zijn.

Ook opzoekopdrachten op internet leiden tot veel onnodige stress bij kinderen. Het is niet vanzelfsprekend dat iedereen thuis toegang heeft tot bijv. internet. De digitale kloof is een feit. Wees daar bewust van.

Citaten

"Wij hebben thuis wel een PC, maar geen internet. Toch moet mijn dochter soms iets opzoeken op internet. We gaan dan meestal naar mijn broer (haar oom). Al op school gooit ze zich in de zenuwen. Ze verwijt mij dat we geen internetaansluiting hebben. Daar komt ruzie van."

"We gingen eens spreken over armoede voor leerkrachten. Eentje maakte verwijten naar mensen in armoede. Hun kinderen gingen niet mee op schoolreis, maar hebben wel een MP3 speler. Dat heeft te maken met fierheid. Je wil je kinderen niks ontzeggen. Zo worden ze tenminste daarvoor al niet uitgelachen door hun vrienden. Toch moet ik keuzes maken met mijn budget. Ik geef hen liever iets dat wat langer meegaat (bijv. een GSM of een MP3 speler) dan dat ik 150 Euro op tafel moet leggen voor een zoekklas van vier nachten."

"Ik ga nooit naar het oudercontact. Toch heb ik het beste voor met mijn kind. Eén van mijn kinderen gaat naar het bijzonder onderwijs. Dat is niet bij de deur. Ze wordt rond 8 u opgehaald. Ik heb dus nooit contact met de school. Naar een oudercontact ben ik nog niet geweest. Ik ben alleenstaande. Hoe geraak ik op de school? Wie past er dan op mijn kinderen? Ben ik nu een slechte ouder?"

Het kan ook anders-tips

Oudercomité

Vergaderen is iets voor middenklassers. Mensen in armoede zitten zelden in een oudercomité. Probeer toch te zorgen voor mensen in armoede in het oudercomité. Die zijn een goed klankbord voor een prijzenbeleid van je school (uitstappen en extra-muros activiteiten). Zorg wel dat mensen zich welkom voelen. Respecteer hun inbreng.

"Wij leven zelf in armoede. Toch zit ik in het oudercomité. Vergaderen doe ik niet zo graag, maar ik hielp bijvoorbeeld bij een groot fietsen nazicht van de leerlingen, en bij het oudercafé dat elke trimester een keer door gaat. De directie waardeert mijn inbreng, dat merk ik."

Persoonlijk contact

De drempel van de scholen moet omlaag. Leer uw ouders kennen. Ook ouders die het moeilijker hebben.

Geef voorlichting

Geef voorlichting over studiebeurzen. Nog te veel ouders vragen ze niet aan.

Jarigen

Vier de jarigen van één maand samen in de klas. Laat ouders een pannenkoek komen bakken, ... Zo voorkom je dat ouders mekaar de loef af proberen te steken met de mooiste hebbedingen. Zo worden 'alle' kinderen in de bloemetjes gezet. Ook zij die zelden worden gevraagd op feestjes.

Digitale kloof

Je kunt als school helpen de digitale kloof te verkleinen. Stel oude PC's ter beschikking van ouders.

Rubriek 4

Communicatie over rekeningen / manier waarop mensen worden aangesproken

Inleiding

Niet elke school gaat op dezelfde manier om met de schoolrekeningen. Ook hier weer verschilt de situatie van school tot school. Veel staat of valt met de persoonlijkheid van de directeur en van het personeel op de administratie. Ook het aantal leerlingen is een bepalende factor.

Van een school :

“Wij hebben 3000 leerlingen. 300 gezinnen betalen niet goed hun rekeningen. Wij willen niet geloven dat dit allemaal mensen in armoede zijn. We volgen de schoolrekening enkel administratief op. We sturen na twee maanden een aanmaning en op het einde van het schooljaar een aangetekende brief. Dat is de laatste stap.”

Citaten

“Mijn kind is door de leerkracht aangesproken over de openstaande schoolrekening. Heel de klas had het gehoord. Dat is vernederend. Dit mag niet gebeuren! Nooit. Ik vind dat zelfs leerkrachten niet mogen weten wie niet kan betalen.”

“Het aanbod om te komen praten over de schoolrekening is er wel, maar die directeur ziet er streng uit. Hij is wat ouder. Hij ziet er zo wijs en grijs uit. Zijn rug is kaarsrecht. Daar ga ik niet heen hoor.”

“Bij inschrijving presenteerde men te komen praten bij betalingsmoeilijkheden. Ik ben over de drempel geduwd door het onderwijsopbouwwerk. Maar mijn vrouw durft dat nu nog niet. Een strenge juf, waar zij vroeger les van had, is nu directrice.”

“Ik vul de GOK-enquête niet in. Ze zoeken naar leerlingen die extra zorg nodig hebben. Ze vragen onder andere naar het hoogste diploma van de moeder. Wat denken ze wel. Ik vul dat niet in. Net alsof ik in een slechte moeder ben. De school haalt zodoende niet het percentage voor extra zorg. Zo mist de enquête dus haar doel. De zwakkere leerlingen zijn de dupe. Dat wist ik niet.”

“Op de school waar mijn kinderen zijn, kent men mijn situatie. Ze staan een afbetaling van 20 Euro per maand toe. Een onbetaalde rekening werd mij al eens kwijtgescholden na persoonlijk contact.”

Het kan ook anders-tips

Gedetailleerd kostenoverzicht

Mensen betalen liever een gedetailleerd kostenoverzicht dan een voorschot. Gespreide betalingen getuigen van begrip voor de situatie waarin mensen leven. Afbetalingsplannen maken het ook voor mensen in armoede mogelijk.

Geen cash

Laat kinderen nooit cash geld meebrengen. Het vergroot alleen de verschillen sterker uit. Spreek nooit een leerling aan over een openstaande rekeningen. Een kind treft nooit schuld aan de keuze die vader of moeder maakt met het gezinsbudget.

Laat de opvoeding over aan de leerkracht, het geld aan de administratie

Leerkrachten inlichten over betalingsachterstand is uit den boze. Hoe kan hij of zij dan onbevooroordeeld omgaan met de kinderen. Laat de leerstof over aan de leerkrachten en de financiën aan het secretariaat.

Persoonlijk contact

Communiceer niet enkel schriftelijk over gevoelige thema's zoals gedrag of schoolrekeningen. Niet iedereen kan lezen. Bovendien is dit heel bedreigend. Brieven van scholen zijn maar één van de vele die in de bus vallen. De betalingsachterstand zal verminderen na persoonlijk contact.

Laat de keuze aan de ouders

Laat ouders in het begin van het schooljaar te kennen geven hoe ze benaderd willen worden. Geef hen enkele keuzemogelijkheden.

- o Ik wens gespreide betaling (maandelijks een schijf).
- o Ik wens opgebeld te worden als ik niet kan voldoen aan de afspraken.
- o Ik wens een huisbezoek als er problemen zijn.

“De dreiging om geen rapport uit te reiken is geen legitiem drukingsmiddel om de rekening aangezuiverd te krijgen.”

Interessante links

www.armoede.be

www.sos.welzijn.net.be

www.turnhout.be/onderwijsopbouwwerk

